

Výbuch na Staroměstském náměstí 7. listopadu 1962

Jan Frolík

Pražské Staroměstské náměstí nesporně patří mezi místa, kde se „tvořily“ české dějiny. Ostatně není divu: jde o střed hlavního města českého státu (není v Evropě příliš mnoho zemí, jejichž hlavní město se může chlubit tak stabilním postavením, jaké má právě Praha v rámci českého státu již od jeho samých počátků až dodnes), sídlil zde i ústřední orgán samosprávy Starého Města pražského, jenž byl až do moderní doby politickým srdcem Prahy jako takové. Právě zde proto často docházelo k událostem, jež se, jak se později ukázalo, staly uzlovými body českých dějin. Některé z nich se dokonce staly součástí národního mýtu. Uveďme např. pouze popravu dvaceti sedmi českých pánů (co na tom, že zdaleka ne všichni popravení Češi byli pány), případně byly k tomuto místu mylně přiřazeny díky jeho dějinné gravitaci (např. Jan Roháč z Dubé a jeho spolubojovníci nebyli popraveni zde, nýbrž tam, kde se v Praze popravovalo obvykle, tj. na Šibeničním vrchu pod Vítkovem, a to i přesto, že se nás o tom snaží přesvědčit ilustrační dřevoryt). Za připomenutí zde jistě také stojí i neblaze proslulá „balkonová scéna“ z února 1948, mj. i proto, že po ní se politický středobod země definitivně (a jak se zdá i neodvolatelně) přesunul na Václavské náměstí. Stačí připomenout pouze 21. srpen 1969 či listopad 1989.

Některé byly ovšem naopak zcela zapomenuty. To se týká i události, kterou se zde hodlám zabývat. Tehdy došlo k explozi amatérsky vyrobené nálože, jež měla 7. listopadu 1962 narušit průběh slavnostního shromáždění, které bylo na Staroměstské náměstí svoláno stranickými orgány k výročí bolševické revoluce v Rusku v říjnu (podle gregoriánského kalendáře však v listopadu) 1917. Tato událost však byla pečlivě utulána a v dobovém tisku o ní nenajdeme ani zmínku. Zřejmě i to bylo příčinou toho, že když v létě 1990 došlo k něčemu obdobnému na stejném místě, česká média tuto událost hodnotila jako absolutní novum.

A není se ani co divit, uvědomíme-li si, že u vzniku novodobé české žurnalistiky stála dezinformace o smrti studenta Martina Šmída, získaná od zjevné psychopatky, evidentně trpící syndromem „bájně lhavosti“. Ještě že v té době neměli novináři právo utajovat své zdroje (či „zdroje“), takže skutečnost, že si prostě s mladickou naivitou vehementně „naběhli na vidle“, se zaretušovat nepodařilo. Nevšiml jsem si ovšem, že by si z tohoto trapného kixsu odnesli hlubší a zejména trvalejší poučení. Mimochodem: mám ještě v živé paměti, jak vehementně se někteří z nich pokoušeli pro-

kázat, že jejich „zdroj“ byl ve skutečnosti součástí agenturní sítě bývalé Státní bezpečnosti. Jako kdyby tato varianta (dnes bezpečně vyvrácená) nabízela přijatelnější a čestnější východisko.

Kdo však tuto událost nepřehlédli, byli straničtí bosové. Nevíme bohužel zatím nic o tom, jak se tato událost promítla do tehdy začínajícího souboje mezi nastupujícími reformisty v řadách obou komunistických stran (české a slovenské) a jejich konzervativními oponenty a jaký byl v tomto směru její vnitrostranický dopad. O tom nás prameny zatím neinformují. Z archivních materiálů, uložených v Archivu MV, je pouze zřejmé, že se „reformistům“ na „vnitru“ zamlouvat nemohla. Ti totiž obhajovali tezi, že poté, co byl třídní střet o socialistickou budoucnost československého státu již rozhodnut s konečnou platností ve prospěch svazku „dělníků, rolníků a pracující inteligence“, je již možné opustit čistě represivní a mocenské řízení „celospolečenského vývoje“ a přejít k liberálnějším a mocensky méně vyhoceným formám vládnutí.

Snad (to ale uvádím pouze s otazníkem) se jejich vliv projevil v tom, že vyšetřování události a dopadení pachatelů nebyly svěřeny výlučně pracovníkům Státní bezpečnosti, nýbrž také kriminalistům z Městské správy VB v Praze.¹ Což bylo rozhodnutí ještě několik let předtím prostě nemyšlitelné. Pro tento postup však již v té době byly navíc k dispozici celkem pádné argumenty. Reformátoři mohli totiž poukázat na nespornou skutečnost, že Státní bezpečnost všude viděla pouze „politiku“, a následně pak předem a vědomě vylučovala z plánu vyšetřování jiné možné vyšetřovací verze, což vedlo k řadě selhání či v horších případech k prokazatelnému „vypátrání“ pachatelů, kteří však s případem neměli ve skutečnosti nic společného. Stačí zde uvést takové kauzy, jako byla smrt Jana Masaryka, vražda Augustina Schramma nebo méně známá vražda Lumíra Krátkého, ke které došlo 11. ledna 1949 v Pardubicích.² Z uvedených prací kolegů z ÚDV i z mého vlastního studia těchto případů jsem si odnesl přesvědčení, že z „výkonu“, který odvedli vyšetřovatelé StB, lze vyvodit pouze dva spolehlivě doložené závěry. Jednak, že tito „vyšetřovatelé“ neuvěřitelným způsobem zpackali vyšetřování vždy již na samém počátku a za druhé, že jimi vytvořená do-

1 Ve spise jsem sice našel v *Návrhu závěrečného opatření* zmínku, že 7. 11. 1962 zahájil vyšetřování proti neznámému pachateli pro podezření ze spáchání trestného činu teroru „vyšetřovatel MS VB Praha“; tomu však nevěřím. Bohužel původní usnesení vyšetřovatele z r. 1962 není ve spise založeno (ani v opise), nýbrž je zde jeho existence pouze konstatována, naštěstí včetně datace a čísla jednacího („A 8-025/62“). Nepovažuji totiž za možné, že by i v letech začínající liberalizace vyšetřování „prvohlavového“ trestného činu nezahájil útvar vyšetřování StB. Ostatně i podoba č. j. konstatovaného usnesení prokazatelně ukazuje na některý z útvarů vyšetřování StB. Podle spisového plánu MV z 20. 10. 1953 byla sp. zn. „A 8“ vyhrazena právě jim. Teprve v r. 1966 došlo ke změně: z „A 8“ se stalo „VS“, kdežto vyšetřovacím útvarů VB bylo přiděleno „VV“. Proto tuto zmínku považují za prokazatelně zmatečnou a nesporně chybnou. Jde buďto o bezděčný omyl, nebo o jakýsi podivný (a zatím neznámý) úmysl autora *Návrhu závěrečného opatření*. Srov. FROLÍK, Jan: *Nástin organizačního vývoje státobezpečnostních složek Sboru národní bezpečnosti v letech 1948–1989*, SAP 2/1991, s. 486, 493, 495; TÝŽ: *Ještě k nástinu organizačního vývoje státobezpečnostních složek Sboru národní bezpečnosti*, SAP 2/2002, s. 462.

2 Blíže srov. např. *Jan Masaryk (úvahy o jeho smrti)*, Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu Policie ČR, Praha 2005; ROKOSOVÁ, Šárka: *Případ Milan Choc a spol., Securitas Imperii 12*, s. 53–107; PULEC, Martin: *Příspěvek k pozadí „pardubických procesů“*, tamtéž, s. 133–171.

kumentace je natolik zmatečná, že se zřejmě již nikdy s jistotou nedovíme, co se tehdy skutečně stalo.

To byla argumentace, na kterou mohl slyšet jak nový ministr vnitra Lubomír Štrougal, tak – a to zejména – členové předsednictva ÚV KSČ. Jenomže předání vyšetřování mj. i pražským kriminalistům byl ovšem krok, který očekávané výsledky nepřinesl. Státní bezpečnost nadále sledovala své vlastní „politické“ vyšetřovací verze³ a kriminalisté zase pracovali po svém, tj. prověřovali „známé firmy“, o kterých dobře věděli, že mají zálibu v pyrotechnice či ve zbraních vůbec. Tato dvojkoľejnost vyšetřování se nakonec ukázala jako osudová – výsledků nedosáhl nikdo. Vyšetřování se protahovalo a nakonec se již téměř všichni smířili s tím, že se z případu stane „pomník“, jak kriminalisté označují staré nevyřešené případy. Podobně vyznělo do ztracena i vyšetřování vyloupení pošty v Čakovicích, ke kterému došlo přibližně v těchže letech. Zájem o ně klesá i ze strany nadřízených, takže po čase se jim věnuje pouze pár nadšenců. Tak to prostě chodí u všech policejních sborů na světě. Kdo však nezapomněl, byla zhrzená Státní bezpečnost. Zejména po zahájení „normalizace“ a také po ukončení chaosu, který oťrásl jejími organizačními strukturami poté, co vznikl federální stát, se začala znovu vehementně hlásit o návrat do postavení, které jí podle názoru jejích příslušníků v rámci hierarchie Sboru národní bezpečnosti jako preferované „oborové složky“ bezesporu náleželo.

Jedinečná příležitost se jí naskytla počátkem 70. let, kdy byla pověřena úkolem zlikvidovat zbytky vnitřní opozice, což se jí také podařilo. Nikoliv ovšem bezzbytku. V repertoáru její operativní činnosti se sice objevily zbrusu nové „problematiky“, bývalí členové KSČ a bývalí příslušníci MV, avšak vedení strany jí nedovolilo vyřadit se s opozičníky tak, jak si představovala, tj. pár jich pověsit a ostatní poslat za mříže na dlouhou řadu let. V tomto ohledu se prostě období normalizace s obdobím 50. let nedá srovnávat. Časem se tedy její pozornost obrátila i ke starším nevyřešeným případům, mj. i k případu exploze pekelného stroje na Staroměstském náměstí v listopadu 1962.

3 Srov. AMV, oddělení vyšetřovacích a operativních spisů, vyšetřovací spis a. č. V-4990 MV (akce Výbuch), záznam z aktivu, konaného dne 3. 1. 1963, podsvazek I., č. I. 109–111. Právě v podobě podsvazků jsou k pozdějšímu vyšetřovacímu spisu připojeny i materiály z let 1962–63 (bohužel zdaleka ne všechny). Vyšetřovatel StB mjr. Václav Burkovec zde jasně vymezil okruhy podezřelých, na něž je zapotřebí se především zaměřit: na studenty, protože by mohlo jít o odvetu za rozehraný studentský majáles, za možné pachatele považoval rovněž „zahraniční rozvědky“, které tak využily napjatých mezinárodních vztahů v době kubánské krize a hodlaly tímto způsobem dát „signál pro vnitřní reakci“ (sic !), a poté podle něj přicházela v úvahu i „vnitřní reakce“ samotná, protestující např. proti tehdejšímu nedostatku másla. Ostatní okruhy podezřelých, tj. právě ty, na něž se zaměřovali kriminalisté, označil přezíravě za „málo pravděpodobné“. Zejména verzi o „zahraničních rozvědkách“ se ovšem kriminalisté mohli pouze usmát; podle odborných posudků byla nálož vyrobená tak primitivně (250 g bezdymného střelného prachu a dále podomácku vyrobený černý hrubozrnný střelný prach, kvalitou a balistickým výkonem srovnatelný se střelným prachem používaným v Evropě na sklonku středověku), že verzi, že jde o práci zkušených profesionálů, mohli s klidným svědomím vyloučit. – Burkovec Václav, podplukovník (1917–2001). Nastoupil k SNB v r. 1950 k tehdejšímu krajskému velitelství StB v Praze, kde prošel několika funkcemi, zejména náčelníka odboru vyšetřování StB pražské krajské správy. V letech 1960–61 studoval v Moskvě, v r. 1971 přešel na Hlavní správu vyšetřování StB FMV. Penzionován k 31. 12. 1973. Bližší charakteristiku jeho osoby může podat pí. P. Šustrová, komentátorka LN, jež měla tu pochybnou čest se s ním v r. 1970 seznámit osobně.

V únoru 1976 pak po jednání kolegia ohlásil vedení Federálního ministerstva vnitra náměstek ministra plukovník JUDr. Miloslav Vaníček,⁴ že snaha StB byla korunována úspěchem a že se jí skupinu pachatelů podařilo odhalit. Vítězoslavně oznámil, že je stíháno pět osob (Miloslav Blecha, nar. 1924, stíhaný ovšem v nepřítomnosti, protože v roce 1968 emigroval do Kanady, František Beránek, nar. 1933, Petr Popelka, nar. 1946, Miroslav Obdržálek, nar. 1946, a Jaroslav Cerha, nar. 1946), a to pro jeden z nejzávažnějších trestných činů, který tehdy platný trestní zákon znal, trestný čin teroru (§ 93 tr. zákona, sazba 10–15 let nebo trest smrti), neboť „z nepřátelství a v úmyslu poškodit soc. společenské a státní zřízení republiky se každý z nich svou měrou podílel na přípravě a provedení teroristické akce dne 7. 11. 1962 v Praze na Staroměstském nám., kdy při oslavách 45. výročí VŘSR přivedli k výbuchu třaskavinu, přičemž došlo ke zranění více jak 29 osob a jedna žena na následky zranění zemřela“.⁵ Pro obviněné tedy nic příjemného.

Příčinou tohoto zvratu byla skutečnost, že 9. dubna 1975 se do budovy v Bartolomějské ulici (a to právě do té, kde sídlila pražská Správa StB) dostavil Petr Popelka s tím, že může poskytnout informace o pachatelích atentátu z roku 1962. Přijat byl samozřejmě s otevřenou náručí – alespoň takový dojem zanechává četba vyšetřovacího spisu (osobně si ale myslím, že byl již očekáván). Ve své první výpovědi označil několik osob (které byly, stejně jako on sám, prověřovány již v letech 1962–63) a dále jistého Texasana, který měl atentát vymyslet a zorganizovat. Toho v té době ještě jménem neznal a tuto roli mu zatím nepřisuzoval. Pouze jej označil na předložené fotografii jako osobu, s kterou se v roce 1962 stýkal (policisté v takovém případě používají odpudivý patvar „opoznal“).

Popelka tehdy do protokolu uvedl, že se dostavil dobrovolně, „aby podal podrobné vysvětlení týkající se výbuchu na Staroměstském náměstí v listopadu 1962“. Svoji ochotu sdělit co ví, odůvodnil – alespoň podle mého – poněkud kuriózně: „*Toto oznámení činím z toho důvodu, že v poslední době tak, jak vím z doslechu, došlo opakovaně k několika výbuchům na různých místech Prahy a uvědomil jsem si škodlivost také proti zákonné činnosti a jsem přesvědčen, že podobné případy by mohly narušit důstojný průběh oslav 30. výročí osvobození ČSSR...*“.⁶ Při výslechu dále podrobně popsal, jakým způsobem upravil dva tehdy sériově vyráběné budíky zn.

4 Vaníček Miloslav, JUDr., generálmajor (1926–1998). Voják z povolání; v ČSLA působil především ve vojenské justici (Hlavní vojenská prokuratura, Vyšší vojenská prokuratura v Příbrami, Hlavní správa soudů). Od 1. 9. 1970 na FMV, původně jako náčelník Organizační a vnitřní správy, od 1. 3. 1973 náměstek federálního ministra vnitra. Kromě jiných útvárů (např. Správa spojených odborů mezinárodních styků) mu podléhala především Správa vyšetřování StB. Penzionován k 31. 12. 1985. Archivní fond tohoto náměstka se však zachoval pouze torzovitě; obsahuje totiž jen pár kartonů s v podstatě bezvýznamným materiálem a dále jednacích protokoly jeho sekretariátu. Právě z těch však lze nastěžit odvodit, které útvary řídil.

5 Srov. AMV, f. sekretariátu federálního ministra vnitra – právní odbor (A 2/5), i. j. 42, *Zpráva o stavu vyšetřování prováděném vyšetřovateli Státní bezpečnosti v roce 1975*, předložená 19. 2. 1976 po zasedání kolegia na operativní poradě.
6 Srov. AMV, oddělení vyšetřovatelů a operativních spisů, vyšetřovací spis a. č. V-4990 MV/11, výpověď Petra Popelky z 9. 4. 1975.

Ex-60, aby tak mohly být použity jako časové spínače pro odpálení časované nálože. V budících, které byly nalezeny v listopadu 1962 na Staroměstském náměstí a které mu byly předloženy, také rozpoznal svoji práci. Uvedl také, že budíky takto upravil na žádost svého tehdejšího známého Miroslava Obdržálka, kterému je také předal.⁷

Tato výpověď Petra Popelky zanechává hned několik otazníků – pokud není otazníkem jako celek. Předně jak je možné, že Popelka (vyučení v ČKD a zkušený řemeslník) tvrdil, že potřebné otvory do plastového krytu budíků provrtal, když odborná expertiza prokázala, že byly vypáleny? Popelka tedy nevěděl, jak byly spínače vyrobeny, ačkoliv jejich zhotovení prohlásil za svoji práci. Dále, co u jeho prvního výsledku dělal pplk. Jan Pichrt,⁸ který nebyl vyšetřovatelem, nýbrž operativcem a dokonce náčelníkem odboru 1c Správy StB Praha, a proč u tohoto výsledku asistoval i kapitán Zdeněk Rohan⁹ z Federální kriminální ústředny Federální správy VB? Zejména operativci StB se účasti na výsledcích vyloženě vyhýbali; nezbytnou součástí výsledkového protokolu je totiž i tzv. otevřená podpisová doložka, tj. jejich jméno je zde uvedeno v čitelné podobě (napsané na psacím stroji) a nelze ho nahradit pečlivě nacvičeným nečitelným klikyhákem.

To je sama o sobě dosti podivná sestava, zejména, víme-li odjinud, že Pichrt zaslal již 23. ledna 1975 tehdejšímu náčelníkovi Správy StB Praha pplk. Karlu Kupcovi zprávu o vyhodnocení akce Míla, v níž byl rozpracován právě Miloslav Blecha a ve které jej označuje jako možného „duchovního otce“ exploze z listopadu 1962.¹⁰

Jedno však považují za vyloučené. Podrobné šetření v evidencích a databázích odboru archivní a spisové služby MV s jistotou vyloučilo hypotézu, která se nabízí přímo

7 Tamtéž.

8 Pichrt Jan, podplukovník (*1929). Muž s pestrout služební kariérou. K SNB nastoupil v r. 1949, původně k tehdejšímu pohraničním útvarům SNB, r. 1953 přešel k Vnitřní stráži, odkud v r. 1959 přešel k pražské Správě VB, odkud již v r. 1960 přestoupil ke složce StB na tehdejší II. (kontrarozvědný) odbor krajské správy MV Praha, v r. 1968 zřejmě důsledně setrval na principech proletářského internacionalismu, což mu v r. 1969 vyneslo funkci náčelníka oddělení na tomto odboru. Byl zřejmě pokládán nejenom za „třídně spolehlivého“, ale i perspektivního soudruha, protože v letech 1971–72 studoval v Moskvě na Vysoké škole KGB. Po návratu opět působil na pražské Správě StB v náčelnických funkcích a l. 4. 1975 se stal (po reorganizaci) náčelníkem odboru 1c. V r. 1983 přešel k Federální správě VB a v r. 1985 do kanceláře federálního ministra vnitra (tehdy byl veden v tzv. činných zálohách). Do důchodu odešel právě včas, totiž k 31. 12. 1989. Pak se tento čilý důchodce ještě vrátil, přirozeně již jako občanský zaměstnanec, a přivydělával si jako strážný v Muzeu Policie ČR (1994–96).

9 Rohan Zdeněk, podplukovník (1923–1992?). V r. 1946 nastoupil k pražské kriminálce, kde sloužil až do r. 1974, kdy přešel k Federální správě VB, od r. 1981 (tj. po reorganizaci) sloužil na Federální kriminální ústředně, která byla tehdy z FS VB vyčleněna. Penzionován k 30. 6. 1983. Odpověď správce systému Centrálního registru obyvatel na můj dotaz, týkající se data jeho úmrtí, za postačující nepovažují. Datum jeho úmrtí odvodil z data, kdy se jeho manželka stala vdovou, nezahl tedy v úvahu možnost, že vdova se po smrti Z. Rohana opět provdala a ovdověla podruhé. Provést šetření v tzv. staré evidenci (což bych já považoval za samozřejmé) mu zřejmě připadalo zbytečné a hlavně pracné. Proto rok jeho úmrtí uvádím s otazníkem.

10 Srov. AMV, oddělení vyšetřovacích a operativních spisů, vyšetřovací spis a. č. V-4990 MV, podsvazek 5. – Kupec Karel, plukovník (1926–1995). Začal sloužit v r. 1950 u Správy MV Jáchymov, odkud přešel v r. 1954 do Prahy ke složce StB, v letech 1956–58 absolvoval odbornou školu MV a od r. 1959 sloužil postupně na okresních odděleních MV v Příbrami a Kladně. „Vystudoval“ rovněž tříletý právnícký kurs při PF UK (i na „vnitru“ hanlivě přezdívaný „kpuk“ – kurs pro udržení koryt), 1970–72 náčelník útvaru StB v Kladně, od r. 1972 náčelník Správy StB Praha, od r. 1977 l. zástupce náčelníka tamtéž. Kariéru ukončil jako náčelník krajské správy SNB v Českých Budějovicích, jímž byl jmenován k 1. 12. 1977, k 31. 12. 1986 odešel do důchodu.

sama: Petr Popelka nebyl nikdy spolupracovníkem StB a nebyl ani její zájmovou (tj. rozpracovanou) osobou. Registrační a archivní protokoly jsou, pokud jde o 70. a 80. léta minulého století (pro Prahu a centrální útvary to platí zejména), zachovány v úplnosti, takže uvedené zjištění lze hodnotit jako prakticky stoprocentně spolehlivé. Ani hypotéza, že patřil k tzv. aktivu, tj. nikde neevidovaným informátorům StB, podle mého názoru nepřipadá v úvahu. Na to byl „svědek-oznamovatel“ jako obyčejný zaměstnanec OPBH Praha 8, řadový člen ROH a SSM příliš bezvýznamný. Navíc od 2. poloviny 50. let StB upustila od tzv. kontrarozvědčné ochrany drobných podniků.¹¹

Ze spisového materiálu je naopak naprosto jisté, že byl přinejmenším od roku 1973 (ale nejsou vyloučeny ani jeho příležitostné, byť neformální, informační služby různým příslušníkům VB již od roku 1962) konfidentem kriminální policie. Byl sice vyslýchán již v roce 1962 jako „známá firma“, ale od jeho dalšího vyšetřování bylo tehdy upuštěno.

Za zvláštní také považují fakt, že Popelka označuje jako motivaci svého oznámení skutečnost, že v poslední době došlo v Praze k několika výbuchům. V té době jsem v Praze žil a o ničem takovém jsem neslyšel (na rozdíl od výbuchu na Staroměstském

11 Iniciátorem této změny byl zřejmě náměstek ministra vnitra Jindřich Kotal, který na jednom ze zasedání kolegia v létě 1956 glosoval *Návrh na zřízení funkčních míst na KS MV* (krajských správách MV – J.F.) a *OO MV* (okresních odděleních MV – J.F.) a *zvýšení stavů IV. správy*, sice jadrně, avšak celkem přiléhavě: „*Je faktem, že o tom dlouho mluvíme, že soudruzi z Stb obhospodařují takové objekty, kde se žádná protistátní činnost nedělá, jen se krade*“. (Srov. AMV, f. sekretariátu ministra A 2/11, i. j. 221, *Zápis z jednání kolegia z 7. 6. 1956*). Je však třeba si uvědomit, že Kotal se domáhal nejspíše toho, aby takové „objekty“ byly tudíž předány do „péče“ Veřejné bezpečnosti, která podléhala právě jemu. A zřejmě prosadil své (možná i proto, že R. Barák, který se jako člen československé delegace účastnil v únoru 1956 XX. sjezdu KSSS, se z Moskvy vrátil viditelně znejistějí, ne-li přímo vyděšený): krátce poté lze z registračních protokolů vyčíst, že tzv. objektové svazky, vedené na nestrážnější drobné podniky „*národního či komunálního hospodářství*“ byly hromadně ukončeny a předávány do operativních archivů. Z archivních protokolů lze pak zjistit, že již v 60., nejspíše v 70. letech byly šmahem skartovány. S jedinou výjimkou: v 1. polovině 60. let se v organizačních schématech krajských správ výrazně zemědělských krajů objevila oddělení, pověřená „*kontrarozvědnou ochranou*“ plemenářských stanic. Možné vysvětlení tohoto – jinak poněkud bizarního – jevu snad, možná, nabízí legenda, šeptem tradovaná ve zpravodajském světě (a pochopitelně nikdy nikým oficiálně nepotvrzená): právě v té době proti sobě vedly zpravodajské služby USA a Svatosty Kuby tajnou bakteriologickou válku a jejich agenti šfili mezi hospodářskými zvířaty obou stran vozivky, slintavku a antrax. Při předstávě, že by potměšilí „západoněmečtí revanšisté“ mohli podobným způsobem ohrozit splnění slibu „*maso vbrzku bude, soudruzi*“, mohl být (jinak ostražitý) A. Novotný ochoten zvýšit tabulkové stavy StB. – Kotal Jindřich, plukovník (1917–2005), narozen v rodině vídeňského Čecha. Proto byl také na dlouhá léta jediným členem vedení MV, který plyně ovládal nějaký západní světový jazyk. Jeho němčina však byla – podle svědeckví pamětníků – výrazně „*wienerisch*“. Na Ministerstvo vnitra přišel z rozhodnutí kádrového oddělení ÚV KSČ k 21. 9. 1951 jako absolvent jednoroční Ústřední politické školy ÚV KSČ a stal se okamžitě náměstkem ministra národní bezpečnosti. Podléhalo mu vězeňství, Veřejná bezpečnost a veledůležitá hospodářské útvary. Protože byl osobním přítelem A. Novotného, se kterým byl vězněn v koncentračním táboře, „*přežil*“ ve funkci i r. 1956; jistě i proto, že na přípravě tzv. stranických procesů se buď nepodílel vůbec, nebo mu tento podíl nebylo možné prokázat. Jeho hvězda začala pohasínat až v r. 1966; k 15. 3. 1966 mu byla sice ponechána funkce náměstka a současně náčelníka Hospodářské správy (kromě toho řídil i Správu spojení). Z těchto titulů byl ovšem prakticky v denním styku s pracovníky aparátu ÚV KSČ. Z funkce náměstka byl odvolán až po Novotného pádu k 30. 6. 1968. Ve funkci tedy působil bezmála 17 let, stal se tak držitelem dodnes nikým nepřekonaného „*rekordu*“. Dosloužil na Ekonomické a technické správě, kde se 1. 11. 1970 stal náčelníkem velmi lukrativní skupiny zahraniční a domácí rekreace. Jeho služební „*kontrolní*“ výjezdy do rekreačních středisek v Rumunsku, Bulharsku, na Krymu či gruzínském pobřeží se staly legendárními. Do důchodu odešel 31. května 1974. Ačkoliv neměl prakticky žádné vzdělání (tento původním povoláním kožešník absolvoval pouze stranické školy), dokázal se vypracovat na velmi dobrého byrokrata. To je patrné z kancelářských poznámek na spisech, jež mu prošly rukama: mříí vždy k jádru věci a prokazují, že obvykle dokázal rychle pochopit, o co v dokumentech, které má schválit či doporučit k podpisu ministrovi, vlastně jde. Žil až do smrti v ústraní v Benešově u Prahy.

náměstí), a to jsme se tehdy pídili po jakýchkoliv projevech opoziční činnosti velmi usilovně.¹² Navíc při pravidelných výsleších, k nimž jsem byl tehdy předvoláván (nebo rovnou předváděn) a následně pravidelně zadržován na proslulých „48 + 48“ hodin při nejrůznějších výročích, nikdy při „podávání vysvětlení“ otázky tohoto druhu nepadly. A to jsem byl tehdy (v únoru 1973) zadržen a obviněn z podílu na přípravě pokusu o atentát na L. I. Brežněva! Pravda, sice nikoliv za použití trhavin, nýbrž „zákeřným výstřelem z dálky nebo jiným obdobným způsobem“.

Tato podivná výpověď však vyšetřovatelům StB stačila. Dne 10. dubna 1975 usnesením vyšetřovatele odboru vyšetřování StB KS SNB Praha bylo obnoveno trestní stíhání ve věci výbuchu na Staroměstském náměstí, přerušené 5. května 1963, a současně byl vzat do vazby Miroslav Obdržálek. Popelka byl nadále vyslýchán jako svědek. Ten ještě 22. dubna 1975 označil jako hlavního strůjce exploze Obdržálka, pro kterého budíky upravil na časové spínače a který mu měl sdělit, že s několika dalšími osobami plánuje útěk do ciziny, a proto připravuje „nějakou velkou ránu“, aby se měl v cizině čím „prezentovat a měli snazší podmínky pro uplatnění“, jak sdělil vyšetřovateli mjr. Václavovi Hampejzovi.¹³

To však vyšetřovatelům Státní bezpečnosti nestačilo: dva přímí pachatelé, kterým bylo navíc v listopadu 1962 pouhých 16 let, takže soud by mohl uložit pouze výrazně nižší tresty, než jaké by bylo možno vyměřit dospělým pachatelům. Obdržálek prostě jako „mozek“ atentátu naprosto nevyhovoval. Bylo zapotřebí spojit pachatele s někým, kdo by stál v pozadí a celou věc vymyslel a zorganizoval a vyhovoval by i z hlediska případného propagandistického využití. A příslušníci StB věděli přesně, koho mají do rovnice ještě dosadit. Jejich mužem byl Miloslav Blecha, který vyhovoval po všech stránkách; jeho chování v letech 1939–45 rozhodně nelze označit za příkladné. Navíc se nikdy netajil svými antipatiemi k „socialistickému společenskému a státnímu zřízení“, takže splňoval i předpoklady, vyžadované zákonem. Ani jeho osobní život nemohl vyvolávat sympatie. Do připravovaného schématu zapadal ideálně. Navíc se dalo předpokládat, že soud by v jeho případě měl – vzhledem k tomu, že byl mimo území republiky – při ukládání výše trestu jaksi „lehčí ruku“ a držel by se nejspíše horní hranice trestní sazby a možná by byl dokonce ochoten vynést i absolutní trest.

V takovém případě by se Kanada, ve které žil, ocitla v dosti svízelném postavení.

12 K oněm výbuchům mělo dojít ve Vysočanech, u budovy Rudého práva a v Lucerně. Srov. AMV, oddělení vyšetřovacích a operativních spisů, vyšetřovací spis a. č. V-4990, podsazek 5, *Vyhodnocení výpovědi P. Popelky*, nesignováno, nedatováno, č. l. 145. Předběžně datuji toto *Vyhodnocení* do května 1975. Z následujícího listu je však dobře patrné, že vyšetřovatelé si byli dobře vědomi skutečnosti, že Popelka nevěděl, že budíky byly na časové spínače předělány jinak, než vypověděl 9. 4. 1975. To je patrné z poznámky „dírký nebyly vrtné – ale propálené“ s řečnickým (a jak se později ukázalo i prorockým) dodatkem: „může to vést k vyvrácení výpovědi ???“. Tamtéž, č. l. 146.

13 Srov. AMV, oddělení vyšetřovacích a operativních spisů, vyšetřovací spis V-4990/11, výpověď P. Popelky z 22. 4. 1975. – Hampejz Václav, major (1923–1998). Nastoupil k SNB v červnu 1950 ke krajskému velitelství StB v Olomouci, již v září však byl přemístěn do Prahy. Nejprve byl zařazen (1951–55) na operativě, ale od 1. 12. 1955 přešel na Správu vyšetřování StB, odkud v r. 1969 byl přemístěn na pražský odbor vyšetřování StB, v r. 1971 se vrátil zpět na Správu vyšetřování StB. Do důchodu odešel na konci července 1978, v letech 1984–91 si přivydělával jako civilní zaměstnanec na „rodném“ vnitru; vrátil se ke svému původnímu zaměstnání elektrikáře. Jako „opaz“ tak unikl všem prověrkám.

V polovině 70. let se již sympatie veřejnosti rozhodně nepřikláněly k lidem, kteří své politické názory demonstrovali s pomocí výbušnin. Svět měl za sebou bombovou válku v jižním Tyrolsku (dnes již prakticky zapomenutou), Severní Irsko bylo v plamenech, v Evropě se pohybovala palestinská teroristická komanda (na letní olympiádě v Mnichově v roce 1972 dala o sobě vědět velmi hlasitě) a Německo navíc tvrdě bojovalo s Frakcí Rudé armády. Kanadská vláda by se ocitla v pasti: cokoliv by udělala, by bylo špatně. Zřejmě i proto se vyšetřovatelé StB snažili prokázat, že jedna z obětí exploze, paní Jaroslava Čebišová, která 7. listopadu 1962 na Staroměstském náměstí utrpěla poměrně závažné popáleniny na nohou a která v únoru 1963 zemřela na rakovinu, zemřela ve skutečnosti proto, že pourazový traumatický šok „nastartoval“ proces zhoubného bujení, kterému nakonec podlehla. Odborníci z pražského IKEMu se v tomto ohledu sice nevyjádřili jednoznačně, příznivěji však pro tuto verzi vyzněl posudek prof. MUDr. Zdeňka Dientsbiera, tehdy naší přední onkologické kapacity, z 30. října 1975. Také z výpovědí vyslychaných svědků vyplývá jednoznačně, že oběťmi atentátu nebyli pouze „kovaní“ příslušníci Lidových milicí, nýbrž prostě obyčejní lidé (učnové z ČKD, zaměstnanci restaurace Slovanský dům atp.),¹⁴ kteří se manifestace účastnili tzv. dobrovolně povinně a kterým se před příchodem na Staroměstské náměstí nepodařilo nepozorovaně zmizet. Tedy lidé z převážné většiny naprosto apolitičtí. I proto by útok na tento „terč“ byl veřejností v demokratickém světě chápán jako neobhajitelný.

Potíž byla ovšem v tom, že M. Blechu jako iniciátora žádný z vyslychaných zatím neoznačil. Přesto 18. dubna 1975 vyšetřovatel StB kpt. Josef Lejnar usnesením nařídil s odvoláním na § 86 tehdy platného zákona o trestním řízení soudním (trestní řád) řediteli neblaze proslulé pošty 025 v Praze na tehdejší Gorkého (dnes opět Senovážném) náměstí zadržovat veškeré listovní zásilky, které by Blecha zasílal do Československa nebo mu byly z Československa zasílány. Toto usnesení vyšetřovatele schválil krajský prokurátor, jehož podpis je na první pohled nečitelný, autor těchto řádků jej však bohužel dobře zná; několik jeho „autogramů“ z let 1969–70 totiž vlastní. Byl to JUDr. Jiří Feleman, prokurátor krajské prokuratury v Praze.¹⁵

Pokud se někdo pozastaví nad tím, že ačkoliv ke stíhanému skutku došlo sice přímo v topografickém středu Prahy, avšak v případě se angažovala prokuratura Středočeského kraje, která nakonec i vypracovala a zastupovala obžalobu, ačkoliv logičtější by bylo, aby dohled nad vyšetřováním převzala pražská městská prokuratura, tomu

14 Výjimkou byl ovšem prof. Stambera, který na FF UK přednášel marxismus-leninismus. Na toho si dobře pamatují z povinných přednášek této pozoruhodné disciplíny (pro kterou sovětští vysokoškoláci vymysleli okouzující přezdívku „Marlén“). Vyznačoval se totiž onou neotřesitelnou, žulovou a monumentální bolševickou blbostí pravověrného člena KSČ. V 60. letech to byl již skutečný dinosaurus.

15 Srov. AMV, oddělení vyšetřovacích a operativních spisů, vyšetřovací spis a. č. V-4990/I – administrativa, č. l. 140. – Lejnar Josef, major (1920–1995). V srpnu 1949 nastoupil u krajského velitelství StB v Olomouci, odkud k 1. 1. 1953 přešel do Prahy, kde od r. 1956 působil na Správě vyšetřování StB. V r. 1965 přešel na pražský odbor vyšetřování StB. Do důchodu odešel k 31. 12. 1977. V letech 1982–83 tento čilý šedesátník předával (jiz jako pracující důchodce) své bohaté zkušenosti jako odborný referent-specialista na Správě StB v Praze.

mohu prozradit, že v 70. letech to byl obvyklý jev. Tzv. trestné činy proti základům republiky (podstatná část I. hlavy tehdejšího trestního zákona) v Praze vždy žalovala středočeská prokuratura. Jak mi vysvětlil můj tehdejší obhájce JUDr. Otakar Motejl, bylo tomu proto, že soudruzi z kraje si se soudruhy ze Správy vyšetřování StB jaksi lépe rozuměli a měli pro jejich nápady větší porozumění. Městská prokuratura v Praze prý se takové důvěře vyšetřovatelů StB netěšila.

Ovšem chybička se vloudí. Po stížnosti Blechovy manželky Marie musela Generální prokuratura ČSR 24. června 1975 uvedené usnesení vyšetřovatele o zadržování listovních zásilek zrušit. Vyšetřovatelem použitý (a krajským prokurátorem schválený) § 86 trestního řádu sice opravdu umožňoval zadržování poštovních zásilek, jejichž odesílatelem či adresátem byl obviněný, jenže ani Miloslav Blecha, ani jeho manželka dosud obvinění nebyli. Ne, že by se o to StB nepokoušela. Již 24. února 1975 odeslal pplk. Pichrt náčelníkovi krajské správy SNB v Praze Josefu Riplovi (1923–1984; tohoto svého „oblíbence“ si však nechám na jindy) přípis, v němž doporučoval dohodnout s Kanaďany následující obchod: z Československa bude vyhoštěn jistý Samuel Edvards (pův. jménem Šmekola), pravomocně odsouzený na pět let za spekulace; o tohoto kanadského občana projevovala kanadská diplomacie živý zájem a silně se angažovala v jeho prospěch. Kanada pak na oplátku vyhostí do Československa M. Blechu.¹⁶

Ustanovení § 86 se proto na ně vztahovat nemohlo. A s nikým jiným M. Blecha písemný styk neudržel. Proto (jistě nerad) musel vyšetřovatel 1. července 1975 svůj příkaz řediteli pošty Praha 025 zrušit a zadržené zásilky dokonce Marii Blechové vrátit!

Teprve 2. června 1975 korunní svědek Popelka označil M. Blechu jako osobu, která jej požádala o úpravu budíků na spínače „pro výbušnou nálož“. Ty mu pak přinesl Obdržálek, kterému je po úpravě také předal. Dodal ještě (nepochybně k uspokojení vyšetřovatelů): „*Těsně před konáním manifestace se mě Blecha ptal, jestli půjdu také manifestovat dne 7. 11. 1962 na Staroměstské náměstí. Já jsem mu odpověděl, že nepůjdu a Blecha mi na to řekl, že je to v pořádku, abych se tam zbytečně nemotal.* Toto jeho vysvětlení jsem si vysvětloval sám pro sebe, že na Staroměstském náměstí bude přivedena k výbuchu nálož, k níž já sám jsem zhotovil budíky a ostatní, jak jsem vypovídal, součástí“. Závěrem výpovědi mu bylo sděleno obvinění ze spoluúčasti na trestném činu teroru a byl vzat do vazby. K tomu dodal: „*Uvádím, že moje výpověď v roce 1962 není pravdivá, zatímco ostatní výpovědi v současné době jsou z mé strany zpodrobnovány a dnešního dne jsem se rozhodl vypovědět celou pravdu i s vědomím mé spoluzodpovědnosti*“.¹⁷

Zdálo by se, že úsilí vyšetřovatelů StB bylo korunováno úspěchem. Bohužel, to je

16 Srov. AMV, oddělení vyšetřovacích a operativních spisů, svazek akce Míla, a. č. 653442 MV. Vzal-li Ripl tento návrh na vědomí a podnikl-li v tomto ohledu odpovídající kroky, ovšem nevím.

17 Srov. AMV, tamtéž, vyšetřovací spis V-4990 MV/11, výpověď Petra Popelky z 2. 6. 1975.

ovšem obecný problém hodnověrnosti vyšetřovacích spisů, které vyprodukovala Státní bezpečnost. Na první pohled jde o poklidné čtení, vyslýchaný zpočátku vzdoruje korektnímu vyšetřovateli, ale nakonec se pod tíhou důkazů „zlomí“. V klidu vypije kávičko (humanisticky založený vyšetřovatel mu je přirozeně nabídne), vykouří (rovněž vlídně nabídnutou) cigaretu a do protokolu uleví svému svědomí. Že tomu tak nikdy nebylo, je na první pohled zřejmé pouze z vyšetřovacích spisů, pocházejících z konce 40. a z první půle 50. let: odpověď vyšetřovaného totiž věcně (a mnohdy i formulačně) kopíruje otázky vyšetřovatele, což je např. rovněž typický znak vyšetřovacích protokolů inkvizičních tribunálů. Nevím jak dnes, ale na historickém prosemináři jsem se o tomto faktu učil již v 60. letech; to jsem ovšem netušil, jak se mi bude tato vědomost po desetiletích hodit. Během doby se však vyšetřovatelé StB „zcivilizovali“ a tyto do očí bijící a zpochybnující vady již pozdější vyšetřovací spisy z jejich dílny nenesou; přinejmenším pouze výjimečně.¹⁸

To však nebyl konec. Při výslechu 14. července 1975 již obviněný Popelka tuto svoji výpověď do značné míry odvolal a navíc zpochybnil i celou dosavadní konstrukci: „*Taktéž není pravda, že jsem to pro Obdržálka udělal, tj. že jsem na požadavek Obdržálka předělával budíky, aby se nechaly použít jako spínače. Obdržálek mi nikdy žádné budíky nepředával, ani nic takového nepožadoval. Skutečná pravda je však to, [že] budíky připravoval Jaroslav Cerha koncem léta 1962... Tuto skutečnost chci upřesnit tím, že budík, který mi byl předložen při vyšetřování, tj. budík zn. Prim z umělé hmoty šedožluté barvy, jsem viděl u Jaroslava Cerhy...“*¹⁹ I nadále však trval na tom, že potřebné otvory do budíků byly vyvrtány.

Další výslechy Popelky již nic nového nepřinesly. Naopak. Ve výpovědi z 23. července 1975 dokonce odvolal své původní tvrzení, že to byl M. Blecha, který si u něj úpravy budíků objednal. Jeho poslední výslech byl proveden 12. září 1975; ani konfrontace se spoluobviněnými Cerhou a Obdržálkem kýžený efekt nepřinesly.²⁰

Část jeho výpovědi se také týkala i styků s příslušníky VB, které měly doložit trestuhodnou a zradou zavánějící nečinnost složky Veřejné bezpečnosti či přinejmenším porušení „hlásné povinnosti“, jichž se měli příslušníci této „oborové složky“ SNB dopustit, a to včetně náčelníka I. odboru Městské správy VB plk. JUDr. Karla Kali-

18 Setkáme-li se např. ve vyšetřovacím spise z r. 1951 s následujícím textem – „Vypovídejte o tom, kdy a z jakých důvodů jste se zapojil do činnosti protistátní, škůdcovské ilegální skupiny spoluobviněného XY, řízené zahraničními imperialisty?“ Načez vyslýchaný odpovídá jako kašemlýnek: „Pocházím z maloburžoazní rodiny a od dětství jsem byl vychováván k panskému způsobu života a bylo mi rovněž vstřípeno pohrdání pracujícími lidem. Proto, když mne na podzim 1949 navštívil XY, který dobře znal mé pravé smýšlení, ochotně jsem se zapojil do činnosti ilegální škůdcovské organizace, kterou tento vytvořil. Spoléhali jsme přitom zejména na pomoc světového imperialismu a zvláště americké CIC, se kterou jsme se snažili navázat ilegální vlastizrádné styky...“ – víme celkem bezpečně, na čem jsme; zejména zeje-li mezi datem vzetí do vazby a prvního (alespoň protokolovaného) výslechu zřetelná časová prodleva. Závěr pak může být pouze jeden. Na místě vyslýchaného bych se ocitnout nechtěl a co prožil, mu nelze závidět. O pár let později to obvykle již tak prosté není.

19 Srov. AMV, oddělení vyšetřovacích a operativních spisů, vyšetřovací spis a. č. V-4990/11, výpověď Petra Popelky ze 14. 7. 1975.

20 Tamtéž, výpovědi Popelky a protokoly o konfrontaci s J. Cerhou a M. Obdržálkem ze 17. a 23. 9. 1975.

vody. Nejsou to výpovědi nezajímavé. Přinejmenším nastiňují podivné vztahy mezi kriminalisty a jejich informátory (dnes pak „*osobami jednajícími ve prospěch*“), které jsou komplikované a neprůhledné (přinejmenším zvenčí) všude na světě. Je to vždy stěžejší pochopitelný propletenec vzájemných služeb a protislužeb, kdy si obě strany jdou navzájem „na ruku“ – přinejmenším po jistou mez.

Jistě, mnohé z toho, co Popelka uvedl, lze snadno zpochybnit jako výpovědi nevěrohodného svědka, příslušníci StB však zjistili nesporně zajímavou skutečnost: kpt. Václav Petráček z OO VB Praha 8 – tedy žádné velké „zvíře“ – si v roce 1968 koupil v Tuzexu ojetou škodovku MB-1000, tentýž rok již novou a pak v rychlém sledu následovaly (opět z Tuzexu) fiat, žigulík (tedy vlastně zase fiat) a v roce 1975 opět fiat.²¹ Navíc k takovému šetření v evidencích motorových vozidel museli mít opravdu účinné „požehnáání“, nejspíše od náčelníka krajské správy, ne-li dokonce z míst ještě vyšších. Kpt. Václav Petráček patřil jako příslušník SNB mezi tzv. chráněné osoby a jakýkoliv dotaz, ať už v evidenci motorových vozidel či evidenci obyvatel, by bez důrazného zákroku „shora“ zůstal nejenom bez odpovědi, ale kpt. Petráček by se o něm dověděl. Také evidentně znepokojený přípis pplk. Jana Pichrta náčelníkovi pražské Správy StB, ve kterém sděluje, že Popelka (zřejmě podle zpráv informátorů na cele) označuje pplk. Pichrta za svého „*nepřítele č. 1*“ s tím, že si to s ním později vyřídí, protože „*přátelé z VB*“ mu pomohou zjistit jeho adresu i majetkové poměry. Proto Pichrt požadoval, aby náčelník Správy StB jeho sdělení postoupil Inspekci federálního ministra vnitra (Inspekci MV ČSR zjevně nedůvěřoval), aby prošetřila styky Popelky s plk. JUDr. Karlem Kalivodou. Tuto skutečnost nelze (alespoň podle mého) jen tak přehlédnout a odbýt mávnutím ruky.²²

Přesto, že konstrukce případu stála vlastně pouze na nepřímých důkazech a poté na stále měněné výpovědi Petra Popelky, krajská prokuratura v Praze ji vzala za dostatečně podloženou, čímž se ztotožnila s *Návrhem závěrečného opatření*²³ a odeslala Městskému soudu v Praze obžalobu sp. zn. 1Kv 94/75-391 ze 17. prosince 1975. V ní krajský prokurátor žaloval pro spáchání trestného činu teroru Miloslava Blechu jako hlavního pachatele, který „*tento čin zosnoval a řídil*“ a dále Petra Popelku, Miroslava Obdržálka, Jaroslava Cerhu a Františka Beránka pro napomáhání.²⁴ O Popelkovi dokonce žaloba tvrdí, „*že zhotovil dvě spínací zařízení k načasované výbušné nálož*

21 Srov. AMV, oddělení vyšetřovacích a operativních spisů, vyšetřovací spis a. č. V-4990 MV, podsvazek 5, *Plán došetření* z 1. 9. 1975, č. l. 60–69, podepsaný mjr. Hampejzem.

22 Srov. tamtéž, *Zpráva o činnosti ve vazbě* z 30. 9. 1975, č. l. 120–123. Ostatně i *Plán došetření*, uvedený v pozn. 21, prozrazuje, jakým směrem se v nezanedbatelné míře obracela pozornost příslušníků StB. Obsahuje totiž hned dva body s více než výmluvným označením „*zanedbání hlásné povinnosti orgánů VB a podezření z páchaní trestné činnosti příslušníky VB*“. Z toho ovšem vyplývá, že Popelkovi „*přátelé z VB*“ nebyli všemocní a vševědoucí. Jméno pplk. Pichrta znal totiž Popelka pouze ze zmíněné podpisové doložky na protokolu z 9. 4. 1975. Řídicím důstojníkem akce Míla byl totiž por. Radovan Chleborád (* 1940, propuštěn – již jako major – 30. 6. 1990), který 27. 11. 1974 podal návrh na založení svazku akce Míla. (Srov. AMV, oddělení vyšetřovacích a operativních spisů, svazek akce Míla, a. č. 653442 MV.)

23 Tamtéž, vyšetřovací spis a. č. V-4990 MV/I – administrativa, *Návrh závěrečného opatření* ze 7. 11. 1975 (eventuelně zvoleno symbolické datum) odeslaný odborem vyšetřování StB KS SNB Praha krajské prokuratuře v Praze.

24 Tamtéž, vyšetřovací spis a. č. V-4990 MV, podsvazek 3, uvedená obžaloba krajské prokuratury v Praze.

s vědomím, že bude použita k provedení exploze“.²⁵ To už byla čirá dedukce. O tom, že spínače budou sloužit k odpálení časované nálože, sice Popelka nemohl pochybovat, nikdy však netvrdil, že by předem věděl, že taková nálož bude odpálena právě na Staroměstském náměstí při manifestaci 7. listopadu. Pro takový závěr není ve vyšetřovacím spisu jediné opory. Městský soud v Praze se obžalobou zabýval na hlavním líčení ve dnech 26.–30. dubna 1976, a to kupodivu bez jakékoliv publicity.²⁶

Senát Městského soudu v Praze, jemuž předsedal JUDr. Zdeněk Bureš, však nesplnil očekávání. Rozsudkem ze dne 30. dubna 1976, sp. zn. 1T 29/76, sice rozhodl, že „skutek uvedený v obžalobě se skutečně stal a v tomto směru není nejmenších pochyb“, vyslovil však právní názor, že nemůže přihlížet k výpovědím Petra Popelky, učiněným před vznesením obvinění, tj. před 2. červnem 1975. Konstatoval i skutečnost, že „použití vrtáků lze bezpečně vyloučit, protože číselníky obou budíků (pro drátky) byly zhotoveny propálením umělé hmoty, jejichž zbytky byly v mechanismu zeleného budíku zjištěny“. Nakonec pak dospěl k závěru, že „shromážděné nepřímé důkazy netvoří ve svém souhrnu logickou, nepřerušovanou a uzavřenou soustavu nepřímých důkazů vzájemně se doplňujících a na sebe navazujících“. Zkonstatoval rovněž, že za této situace „chybí jistota, že obžalovaní jsou skutečnými pachateli zažalovaného trestného činu“, a když jsou o tom důvodně pochybnosti, musí rozhodnout podle zásady „in dubio pro reo“. Obžalované proto zprostil viny; s výjimkou Františka Beránka, obžalovaného rovněž pro trestný čin rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví, jemuž vyměřil čtyři roky vězení.²⁷ Proti tomuto rozsudku podal krajský prokurátor odvolání Nejvyššímu soudu ČSR, který o něm rozhodoval ve dnech 29.–30. června 1976. Senát Nejvyššího soudu ČSR, jemuž předsedala samotná předsedkyně NS ČSR JUDr. Marie Dojčárová, napadený rozsudek zrušil a vrátil věc Městskému soudu k došetření. Předně se neztotožnil s názorem Městského soudu, že se nemusí zabývat výpověďmi Petra Popelky, které učinil jako svědek, nařídil však také provedení tak rozsáhlé řady dalších důkazů, jejichž provedení by bylo „nad rámec řízení u odvolacího soudu“.²⁸

25 Tamtéž.

26 V tomto bodě mi čtenáři prostě musí věřit. Pracoval jsem tehdy v tiskárně jako pomocný dělník u rotačky (tiskl jsem tehdy ústřední deník ROH *Práci* a různé odborové časopisy). Podle zavedeného zvyku si dělníci nočních směn všech pražských tiskáren vyměňovali navzájem všechny ústřední deníky. Měl jsem tehdy možnost číst je všechny a jakoukoliv zmínku o takovém procesu bych jistě zaznamenal.

27 Srov. AMV, oddělení vyšetřovacích a operativních spisů, vyšetřovací spis a. č. V-4990 MV, pods vazek 3, rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 30. 4. 1976. Pozoruhodné ovšem je, že si případ nevyhradil pro sebe samotný předseda Městského soudu v Praze JUDr. Antonín Kašpar, nomenklaturní člen pražského městského politbyra (naproti tomu vedoucí středočeské krajské prokuratury byl, rovněž z titulu své funkce, členem předsednictva středočeského krajského výboru KSČ) a muž s velmi dobře vyvinutým politickým čichem, sice původní profesí švec (a tedy produkt „právnícké dvouletky“, a to neobyčejně zdařilý), ale také mimořádně ostřílený matador stranických půtek a soubojů. Od 18. 6. 1981 do 5. 12. 1989 byl také ministrem spravedlnosti vlády ČSR.

28 Tamtéž, usnesení NS ČSR z 30. 6. 1976, sp. zn. To 20/76. Podle tehdy platného trestního řádu žaloby pro trestné činy proti základem republiky, stejně jako závažné trestné činy proti životu a zdraví (tj. vraždy), rozhodovaly prvoinstančně krajské soudy či na roven jim postavený Městský soud v Praze. Odvolacím soudem pak byl v takových případech jeden ze dvou Nejvyšších soudů československé federace. Úlohou federálního Nejvyššího soudu bylo pouze sjednocování judi-

Průběh tohoto hlavního líčení se nezamlouval ani příslušníkům StB. Ti hodnotili jako „nepřijatelný“ způsob, jakým obhajobu svých mandantů vedli někteří obhájci, a stejným výrazem označili i skutečnost, že jim to předseda senátu dovolil. Nespokojeni byli i s aktivitou krajské prokuratury v Praze, jejímž zástupcům vyčítali „nedostatečnou znalost materiálů“. Naopak jejich uznání si vysloužil JUDr. Josef Lžičař, který M. Blechu hájil způsobem, jenž ohodnotili jako „korektní“.²⁹

Senát Městského soudu v Praze, jemuž opět předsedal JUDr. Zdeněk Bureš, si (alespoň na první pohled) nenechal ujít příležitost a zachoval se jako skutečný vyšetřující soudce. Předvolal další řadu svědků (František Beránek byl přivezen k soudu z borské věznice) a na obnoveném hlavním líčení, konaném ve dnech 10.–12. května 1977, věc znovu projednal. Právní názor Nejvyššího soudu byl pro něj závazný, a proto přihlédl i k výpovědím, které učinil Petr Popelka již jako svědek. Šel dokonce nad rámec pokynů Nejvyššího soudu a opět přihlédl i k výpovědi tohoto obviněného z 9. dubna 1975, kterou učinil ještě před obnovením trestního stíhání o den později. Soudcům opět neuniklo, že Popelka nevěděl, jak byly přesně oba budíky upraveny, aby mohly být použity jako časové spínače, a také to, že tento korunní svědek obžaloby se jeví jako osoba nevěrohodná, až příliš často měnící výpovědi. I u ostatních svědků, na něž obžaloba nejvíce spoléhala, zkonstatoval v obsáhlém odůvodnění rozsudečného výroku nemilosrdně, že na jejich výpovědích ve skutečnosti „nelze budovat žádná skutková zjištění“, případně že „má vážné pochybnosti o jejich hodnověrnosti“. Stručně řečeno z konstrukce obžaloby doslova nenechal kámen na kameni a zcela ji rozmetl. Proto opět vynesl zprošťující rozsudek (netýkal se pochopitelně trestu Františka Beránka).³⁰ Skoro by se chtělo říci klobouk dolů před občanskou odvahou členů senátu: právě v té době vrcholila štvavá kampaň proti signatářům Charty 77. Tito soudci se však zachovali jako skuteční soudci a nikoliv jako poslušné loutky. Ve skutečnosti, jak uvedu níže, toto hodnocení nemůže (či přinejmenším nemusí) být tak jednoznačně pozitivní.

Městský soud v Praze v tomto případě porušil axiom československých politických procesů (alespoň těch normalizačních): totiž nepsanou zásadu, že o hodnověrnosti svědků obžaloby, stejně jako o všech dalších důkazech, předkládaných žalobcem, soud žádného stupně nepochybuje. Bylo to tak, jak mi kdysi s cynickou lapidárností objasnil již zmiňovaný JUDr. Jiří Felcman: „z právního hlediska není rozhodné, zda-li

katury. Ústavní soud pak existoval pouze „formálně právně“, nikoliv však fakticky. Znamená to, že platná ústava sice jeho existenci předpokládala, až do r. 1989 však nebyl zřízen (byť poslední reforma, která se měla odehrát v režii KSČ a k jejímuž zformulování došlo v létě 1989, se zahájením jeho „provozu“ počítala). – JUDr. Marie Dojčárová; mezi disidenty si tato vždy elegantní postarší dáma, jež dala svůj nesporně výkonný právnícký mozek plně do služeb normalizátorů, vysloužila přezdívku „hadí panenka“.

29 Tamtéž, svazek akce Míla, a. č. 653442 MV, *Souhrnná zpráva o průběhu hlavního líčení* z 6. 5. 1975, kterou zástupci náčelníka Správy vyšetřování StB plk. Šubrtovi zaslal pplk. Pichrt. Z této zprávy také vyplývá, že při hlavním líčení byl přítomen i R. Chleborád, zřejmě v řadách tzv. kvalifikované veřejnosti.

30 Tamtéž, vyšetřovací spis a. č. V-4990 MV, podsvazek 3, *Rozsudek Městského soudu v Praze* z 12. 5. 1977, sp. zn. 1T 3/77.

obžalovaný trestný čin spáchal či nikoliv; z právního hlediska rozhodné je pouze tolik, že je z takového trestného činu žalován“. Takže jsme zpět u původní otázky: proč?

Krajská prokuratura pochopitelně tento verdikt napadla odvoláním. Tentokrát však neuspěla. Usnesením Nejvyššího soudu ČSR, podepsaným opět JUDr. Marií Dojčárovou (nezjištěné datace), odvolací soud odvolání krajského prokurátora zamítl. Tím byl případ definitivně uzavřen.³¹ Přinejmenším z procesně právního hlediska.

Co říci závěrem? Jisté je, že studium tohoto vyšetřovacího spisu ve mně vyvolalo značně rozpačitý dojem. Vyšetřovatelé StB si byli od počátku (tj. přinejmenším od května 1975) vědomi chatrnosti své konstrukce, jak jsem na to již poukázal (srov. pozn. č. 12), a přesto se jí křečovitě drželi po celou dobu vyšetřování. Ne, že by se nesnažili: Petr Popelka dokonce 2. července 1975 absolvoval noční výslech. To byl v té době již dosti neobvyklý jev, alespoň v tak pokročilé fázi vyšetřování. Samozřejmě bez přítomnosti obhájce a výslech trval (alespoň podle protokolu) od 20.30 do 24.00 hodin.³² Ovšem časovým údajům, uvedeným v protokole, se příliš věřit nedá. Byl to sice všední den (2. 7. 1975 byla středa; v tomto bodě prof. G. Friedrichovi a M. Bláhové naopak věřit lze), ovšem vyslýchaný neměl žádnou možnost si správnost těchto údajů ověřit, zejména byl-li vyslýchan bez přítomnosti obhájce.³³ Jeho podpis na protokolu proto v tomto ohledu má pouze ryze formální význam.

Podle *Řádu pro výkon vazby*, platného od 1. ledna 1972, jímž byly zrušeny některé „výdobytky“ roku 1968, totiž obviněný nesměl nejenom nosit civilní šaty, nýbrž „ústavní oděv“ (spodky na tkaničku a tepláky, pokud jde o velikost, pečlivě vybírané tak, aby obviněný získal vzezření zpustlého bezdomovce), ani vlastnit náramkové hodinky.³⁴ Bylo také zrušeno právo obviněného hodiny případného nočního výslechu „dospat“ i po budičku (tj. po 5. hodině ranní); toto ustanovení se ostatně obcházel již předtím, např. „vhodným“ výběrem spoluvězňů či bohatou kolekcí dalších drobných (avšak účinných) šikan.

31 Tamtéž, *Usnesení Nejvyššího soudu ČSR*, sp. zn. To I 22/77. Kdy však bylo toto usnesení vydáno, nelze z materiálů uložených v Archivu MV zjistit. Do založeného usnesení se totiž vloudil frapantní písařský omyl (lapsus colomí): jak v záhlaví, tak v závěrečné podpisové doložce je toto usnesení datováno k 16. 3. 1977, byť je v něm výslovně konstatováno, že se týká odvolání proti rozsudku Městského soudu v Praze z 12. 5. 1977. Přitom nejde o běžný překlep (např. 16.3. místo 16.8.), název měsíce je totiž v obou případech napsán slovem „březen“. Neklame-li mne paměť, právě tehdy vrcholila akutní krize tehdejší justice, vyvolaná zoufalým nedostatkem písařek. Vzpomínám si dokonce, že řada mých rozvedených přátel se dočkala písemného vyhotovení rozvodového rozsudku pouze poté, co si k soudu dovedli vlastní (a z vlastních peněz i zaplacenou) písáčku. Ostatně hodlali-li opětovně strčit hlavu do chomoutu, nic jiného jim ani nezbyvalo.

32 Srov. tamtéž, vyšetřovací spis a. č. V-4990 MV/11, protokol o výpovědi P. Popelky z 2. 7. 1975.

33 Přímo vidím úřední záznam, jímž vyšetřovatel oznamuje nadřízeným, jak se pokoušel neúspěšně informovat obhájce obviněného (přírozeně dopoledne, kdy, jak dobře věděl, bude bezpečně mimo kancelář někde u soudu), takže mu proto nezbylo nic jiného, než nechat vzkaz u jeho sekretářky, aby se s ním v nutné záležitosti telefonicky spojil někdy po 19. hodině (pro jistotu však z „naléhavých služebních důvodů“ odešel dříve). Pro mladší čtenáře: mobilní telefony tehdy ještě neexistovaly.

34 Nevzpomínám si totiž, že bych v některé z výslechových místností ruzyňské vazební věznice (věznice MS č. 1, Praha 6, poštovní úřad 66/07 – tuto její tehdejší adresu si budu asi pamatovat až do smrti) byly umístěny nástěnné hodiny. Vyslýchaný mohl čas proto odhadovat (po večeri, po siréně, ohlašující večerku), pro skutečnou hodinu ukončení nočního výslechu však vůbec žádné vodítko neměl.

Rozporuplný (ne-li přímo podezřelý) dojem zanechává i zřetelná a vehementní angažovanost krajské prokuratury v Praze. Její šéf, JUDr. Jiří Felcman, byl totiž starý, všemi mastmi mazaný lišák. Např. v „našem“ procesu na jaře 1971 svoje, jinak bezesporu závažné onemocnění, podle kuloárů, vyloženě uvítal. Situaci tehdy ohodnotil JUDr. Motejl se suchým (pro něj tak typickým) humorem jako první případ infarktu myokardu v dějinách medicíny, který šel pacientovi náramně k duhu. Krajskou prokuraturu pak tehdy u hlavního líčení zastupoval řadový prokurátor JUDr. František Štilip, kterému bylo toto „převelení“ viditelně nepříjemné, takže vystupoval dosti nejistě, později si však zvykl. Ostatně zkoumaným vyšetřovacím spisem se v příložených materiálech z roku 1962 mihne i jméno krajského prokurátora dr. Prokopa; přímé důkazy proto sice nemám, ale dal bych ruku do ohně za to, že se jedná o JUDr. Jaromíra Prokopa, který později na Generální prokuratuře ČSR vedl odbor pro trestní věci protistátní povahy. U Nejvyššího soudu ČSR jsme se střetli (v závěrečné řeči) v ryze odborné debatě, zda-li je možné, při respektování obecně uznávaných zákonů formální logiky, z pravdivostní hodnoty zadního členu implikace (tedy např. výroku „jestliže bude zítra pršet, pak zůstanu doma“) vyvozovat závěry i o pravdivostní hodnotě členu předního, tj. výrok obrátit: „jestliže zítra zůstanu doma, pak bude pršet“. Já tvrdil, že nikoliv, on že ano. A ačkoliv dr. Prokop dobře věděl, že Galénos i Aristoteles by dali za pravdu spíše mně, než jemu, trval na svém. A „hadí panenka“ se přiklonila na jeho stranu: moje znalost formální logiky však na ni zřejmě jistý dojem udělala, protože v odůvodnění rozsudečného výroku výslovně zmínila mé „*odborné schopnosti*“, které ovšem ohodnotila jako přitěžující okolnost.³⁵ Ostatně již z jejích zřetelně podrážděných formulací v ústním odůvodnění rozsudečného výroku (nevím ovšem, zda-li je zachycen v zápise o průběhu odvolacího líčení) jsem si odnesl nepříjemný dojem, že moje snaha odvolávat se v závěrečné řeči na myšlenkový odkaz starověkých intelektuálních velikánů nebyl zřejmě v tomto případě ten nejlepší nápad. Inu oba věděli, ze které strany mají krajíc chleba namazaný. Ovšem dr. Prokop již v roce 1975 působil na GP ČSR ve funkci staršího prokurátora a vedoucího odboru dozoru pro trestní řízení. Jeho případná angažovanost je potom tedy doložitelná pouze z protokolů o odvolacím řízení; soudní spisy jsem však k dispozici neměl. Naposledy jsem se s ním osobně setkal někdy v 80. letech v tramvaji, kdy již jako důchodce, avšak stále vysoký a robustní (dietologové by možná řekli obézní), mířil kamsi na pražské sídliště Červený vrch. I po letech mne však poznal na první pohled, stejně jako já jeho.

S tím dosti výrazně kontrastuje zřetelně patrný odstup, jaký si od případu zachovávali jak předseda Městského soudu v Praze JUDr. Antonín Kašpar, tak vedoucí 1. oddělení téhož soudu JUDr. Zdeněk Zelenka, v jiných případech naopak velmi

35 Srov. AMV, oddělení vyšetřovacích a operativních spisů, vyšetřovací spis a. č. V-11233 MV, *Rozsudek NS ČSR*, sp. zn. 11 To 18/71 z 18. 6. 1971.

ochotní, ba agilní. Ostatně v senátu JUDr. Bureše seděla i Marie Žáková, která pár let předtím bez zaváhání odsoudila i mne, takže je na místě se ptát, proč se najednou chovala zcela jinak, tj. jako skutečný soudce. Možná by bylo na místě zkoumat případ i z hlediska možné rivality mezi pražským a středočeským krajským výborem KSČ.

Také „válka policajtů“, ke které se, jak se zdá, schylovalo od září 1975, by si zasloužila důkladný rozbor, který by objasnil její skutečný rozměr a význam. Zde je ovšem třeba připomenout, že plk. dr. Karel Kalivoda zdaleka nebyl onou kriminalistickou hvězdou první velikosti, jak se dnes občas uvádí. Pamětníci zřejmě vědí své, když tvrdí, že byl mnohem spíše politickým chráněncem (ne-li přímo oblíbencem) řady stranických špiček. Ostatně jeho doslova raketový kariérní vzestup počátkem 50. let to dokládá zcela zřetelně.³⁶ Tehdy dokázal zvítězit i nad Kamilem Pixou, druhdy velitelem 1. sektoru Velitelství StB (přímý předchůdce pozdější známé II. správy), který se po svém odvolání pokoušel od 10. 2. 1952) uchytit na Hlavní správě Veřejné bezpečnosti jako náčelník II. odboru. Karel Kalivoda se však této „vši v kožichu“ dokázal zbavit³⁷ a znechtivil Pixu natolik, že si nakonec počátkem února 1953 raději našel místo na tehdejší Hlavní správě Československého státního filmu – posléze se stal dlouholetým ředitelem Krátkého filmu Praha (taková Věra Chytilová ovšem na tuto zřůdu vzpomíná vyloženě v dobrém), kterého dokázal zbavit ředitelské židle teprve Jakeš junior. Kalivodova přednost a zásluha spočívá spíše v tom, že se

36 Kalivoda Karel, JUDr., plukovník, (1916–1980). Jako „dělnický kádr“ (původním povoláním zámečník) byl stranou (jejímž členem byl však teprve od 1. 6. 1945) vyslán „kádrově posílit“ kriminální službu. V r. 1949 pouhý kriminální podasistent se stal počátkem roku 1952 štábním kapitánem a velitelem pražského krajského velitelství Národní bezpečnosti (pozdější Veřejná bezpečnost). V r. 1953 byl již jako major náčelníkem I. odboru Hlavní správy VB. V letech 1956–57 absolvoval roční kurs v sovětské policejní škole (škola milice) v Moskvě. V r. 1965 po tříletém kurzu na PF UK získal nárok nosit titul doktora obojího práva. Koncem r. 1966 se stal náčelníkem I. odboru Městské správy VB Praha. Do důchodu odešel k 31. 3. 1976. Zda-li se tak stalo na nátlak StB, nelze určit: formulace v personálním spise i osobní evidenční kartě jsou natolik obecné, že z nich žádný spolehlivý závěr vyvodit nelze. Pravda, na plukovníka byl, a to ještě mimořádně, povýšen až k 1. 8. 1974, ale získání plukovnických „hvězdiček“ byl v té době již poměrně dlouhý proces. Nejprve kádrová správa MV vypracovala návrh, který následně projednalo pražské městské politbyro (šlo přece o Městskou správu v Praze), teprve po jeho souhlasu odpuťoval návrh do aparátu ÚV KSČ a po jeho souhlasu jej projednalo jeho předsednictvo. Teprve poté mohlo povýšení schválit kolegium MV a ministr realizovat. Jistou pochybnost může vzbudit skutečnost, že K. Kalivoda neudělal to, co bylo jinak obvyklé, a neodešel do důchodu koncem srpna po dosažení „kulatých“ šedesátin, ale to mnoho neznamená. Navíc mu tehdejší český ministr vnitra Josef Jung na rozloučenou udělil uznání „za dlouholetou, obětavou a svědomitou službu“. Konec konců, penzijního věku již dávno dosáhl a zdraví mu také příliš nesloužilo, 64. narozenin se již nedožil. Jeho nespornou zásluhou ovšem je, že držel ochrannou ruku nad slavnou „mordpartou“ pražské kriminálky, jejíž pozdější vedoucí, proslulý „vraždař“ major Zahrádka byl prostě „pan kriminalista“. Ostatně způsob, jakým tým pod jeho vedením vedl vyšetřování smrti Ch. Jordana, byl prostě brilantní. Vyšetřovací spis, uložený v AMV, považují za natolik excelentní ukázkou schopností pražských kriminalistů, že jeho studium mohou studentům Policejní akademie pouze vřele doporučit. Těm, kteří to myslí s kariérou kriminalisty skutečně vážně, bych jej dokonce doporučil jako povinnou četbu.

37 Kalivoda to dokázal i přesto, že K. Pixa – zřejmě s využitím svých konexí – jej nechal „rozpracovat“ Státní bezpečností. Doklady o tom však nenajdeme v žádném svazku, nýbrž v personálním spise: nikoliv však K. Kalivody, nýbrž jeho spolupracovníka Jaroslava Hudeckého (*1922). Nevím ovšem, zda-li materiály z agenturního „rozpracování“ (agentkou StB byla příslušnice SNB – sic!) K. Kalivody se do spisu J. Hudeckého zakládaly proto, že se jako jeho blízký spolupracovník prostě k akci „přimotal“, či proto, že byl jako bývalý velitel 3. sektoru V StB rovněž dalším z „objektů“ akce. Kalivoda si ovšem poté, co dosáhl významné funkce, dokázal personální spis „vyčistit“, netušil ovšem, že tytéž materiály byly paralelně zakládány do personálního spisu jeho kolegy. S cí pomoci dokázal Kalivoda tento obvykle smrtelný útok StB „ustát“, ovšem nemám ani tušení. J. Hudecký v r. 1968 velel skupině ochrany J. Smrkovského (který odmítl ochranku z řad příslušníků StB), což jej stálo již na podzim 1968 funkci a poté i místo v SNB; krátce na to počátkem 70. let zemřel.

opřel o poslední zbytky kdysi proslulé (přinejmenším v evropském měřítku) pražské kriminalistické školy. Zpočátku proto, že mu nic jiného nezbývalo, později proto, že rozhodně nebyl hloupý.

Nelze ovšem ani přehlédnout, že (jak dokládá kontrolní list) v první půli 90. let byl tento vyšetřovací spis intenzivně studován. Nejprve pracovníky tehdejšího Úřadu na ochranu ústavy a demokracie (přímý předchůdce dnešní BIS ČR) a později Policie ČR. Kdo je na existenci spisu upozornil, ovšem nevím; mohl to být buď někdo z obhájců (např. M. Blechu hájil, jak jsem již zmínil, tehdy mladý a začínající advokát JUDr. Josef Lžičar – v první polovině roku 1990 velmi blízký Hradu, jehož služby by si ovšem málokterý z čtenářů této stati mohl dnes dovolit); ten byl již tehdy zapsán na tzv. zvláštním seznamu, tj. na seznamu právních zástupců ve věcech trestních, kteří se mohli seznamovat s utajovanými skutečnostmi. Vyšetřování bylo totiž vedeno jako tajné, byť ve spise není nic, co by mohlo být takto klasifikováno i z hlediska tehdy platného a hodně „gumového“ seznamu utajovaných skutečností. To mohu z titulu své dřívější funkce prohlásit zcela zodpovědně. Leda, že by (ale to už je dosti divoká hypotéza) měli příslušníci StB prorocky na mysli ono ustanovení, kterým byly mezi utajované skutečnosti zařazeny i „*písemnosti, týkající se trestné činnosti příslušníků MV, spáchané v přímé souvislosti se službou*“.³⁸ Dále přicházejí v úvahu i vyšetřovatelé a operativci StB, které soudní rozhodnutí zcela jistě nepřesvědčilo.

Nepodařilo se mi také zjistit, co vlastně vedlo Petra Popelku k tomu, aby 9. dubna 1975 navštívil úřadovnu pražské Správy StB. Jsem si jist, že spolupracovníkem StB nebyl. Navíc použití spolupracovníka jako „svědka-oznamovatele“ v trestním řízení podle tehdy platných předpisů podléhalo schválení I. náměstka; bylo totiž podle mne správně chápáno jako poslední krajní (a tedy zoufalý) pokus. Cosi jako nejlepší ze všech špatných řešení. Vystoupení „svědka-oznamovatele“ a agenta StB Josefa Čechala (nar. 1926, krycí jméno Doležal) v případě ing. Petr Uhl a spol. (akce Florenc), jehož pravé „angažmá“ při křížovém výslechu během hlavního líčení brilantním způsobem odhalil JUDr. O. Motejl, dokládá, jak riskantní a dvojsečný krok to byl (alespoň počátkem 70. let). Státní bezpečnost sice s jeho pomocí získala vytoužený (ba vymodlený) úspěch, ale také notnou dávku profesní ostudy (byť z té měla již dávno kabát), počátkem 70. let však již o určitou míru profesní prestiže naopak stála.³⁹

38 Srov. RM č. 3 z 20. 1. 1966, kterým byl vydán *Seznam utajovaných skutečností v oboru působnosti MV*.

39 Na vině byl zřejmě podplukovník JUDr. Jiří Jansa (*1933), jediný řádný absolvent PP UK, který kdy stál v čele Správy vyšetřování StB. Původně začínal v r. 1955 na Správě MV Jáchymov, od r. 1957 na Správě vyšetřování StB. V letech 1970–73 dokonce jako její náčelník. Slibnou kariéru však ukončila jeho slabost pro něžné pohlaví, byť jeho milostné avantýry byly dosti proslulé a jeho nadřízenými dlouhou dobu shovívavě přehlížené, nakonec si troufl příliš: pokusil se o manželku kandidáta ÚV KSČ a to jej stálo funkci. I proto tak rád poslouchám hlubokomyšlné úvahy o Státní bezpečnosti jako „státu ve státě“. Dopadl však do měkkého: stal se náčelníkem legislativního oddělení právního odboru českého Ministerstva vnitra, kde sloužil již jeho bratr. Do důchodu odešel 20. 3. 1990; na odchodnou mu disidentský ministr vnitra A. Hrazdřra „udělil uznání“. Ani poté nedopadl zle: jedna z jeho exmilenek (a polistopadová zamožná restituentka) mu zajistila lukrativní místo ve správní radě jedné z prvních akciových společností. Inu, jsou to ale paradoxy. Jansa však vtiskl nové generaci vyšetřovatelů StB pochybné přesvědčení, že na rozdíl od svých generačních předchůdců jsou „oni“ skuteční profesionálové, které dávali ostentativně najevo.

Abych však byl zcela objektivní, musím čtenáře upozornit, že tzv. zprocesnění informací i důkazů získaných operativním způsobem či přímo provokací (pardon – operativní kombinací)⁴⁰ dosud nedokázala uspokojivě a přijatelně vyřešit legislativa v žádné zemi na světě. To svedou pouze Jake a Tusloch, zřejmě jenom proto, že se pohybují ve virtuálním, nikoliv reálném světě.

Já jsem sice nemohl prostudovat celý svazek akce Míla, protože jeho část podle závazného pokynu ÚZSI podléhá utajení v režimu důvěrné, ale odpovědný pracovník odboru archivní a spisové služby, který odpovídající prověrkou disponuje, mi sdělil, že v této části svazku nenašel nic, co by bylo pro mé šetření důležité. Nedívím se tomu. Nejsem sice oprávněn posuzovat, zda-li zveřejnění té či oné skutečnosti (podotýkám, že mezi informací a skutečností bývá v materiálech zpravodajských služeb až příliš často zásadní rozdíl) poškodí či nepoškodí zájmy České republiky či její mezinárodní závazky. Za případné pochybení totiž nejsem odpovědný ani před zákonem, ani před vlastním svědomím. Z vlastní zkušenosti však vím, že u více než 90 % to u písemností, vzniklých z činnosti bývalé rozvědky Federálního ministerstva vnitra (I. správa SNB), nepřichází v úvahu.

Budu jen rád, přiměje-li tato výtka pracovníky Úřadu pro zahraniční styky a informace k pružnějšímu a hlavně rychlejšímu vyřizování našich žádostí o posouzení oprávněnosti vyznačeného stupně utajení, což nám zákon ukládá. Ušetří nám tak práci i nervy, protože nám odpadne agenda s urgencemi těchto žádostí a přestanou iritovat (většinou zbytečně) badatelskou veřejnost, která pak dává – mnohdy až příliš nevybíravě – najevo svoji nespokojenost pracovníkům Archivu MV, kterým kladou za vinu něco, na co nemají žádný vliv.

Uvážíme-li dále, že ve svazku akce Míla se objevuje jméno Petra Popelky poprvé 12. května 1975, a to v souvislosti s tím, že snažil opatřit si cestovní doklady nutné k výjezdu do zahraničí, dokazuje to sice, že StB měla od počátku v úmyslu jej časem zařadit mezi obviněné, proto jej také nechala sledovat, neodpovídá to však na základní otázky: kdo, k čertu, a z jakého klobouku tohoto podivného „svědka-oznamovatele“ vytáhl a co jej k tomu vedlo?

Možná si příliš lichoťmí, když si myslím, že znám fondy Archivu MV tak dobře, abych se mohl mj. spolehnout i na svoji intuici. Ta mi totiž napovídá (pokud mě někdo opravdu pádnými důkazy nepřesvědčí o opaku) prostě nevěřit tomu, že ona obskurní

40 Rozdíl mezi provokací a „operativní kombinací“ či „agenturně-operativní kombinací“ spočívá totiž pouze a jediné v tom, že provokace je kombinace, která se „provalí“. Pak média hřímají „hanba!“ a stínový ministr vnitra si užívá (a ten skutečný zaleze na dno Macochy) před televizními kamerami svůj „hvězdný den“ a ujišťuje veřejnost, že až politická strana, za níž kandiduje, vyhraje volby, okamžitě s těmito „hnusnými a nemorálními praktikami“ skončuje. Na což ovšem rychle zapomene, až se stane skutečným ministrem vnitra. Naopak nedojde-li k „provalu“, na policisty se snese děš pohval a povýšení. V opačném případě ovšem utrou ústa a jejich „velící“ odevzdané (protože taková jsou nepsaná pravidla hry) položí hlavu na špalek, aby následně rozšířili řady advokátních koncipientů, soukromých detektivů, pracovníků bezpečnostních agentur či bezpečnostních poradců a vím i o několika, kteří radí – a opravdu velmi kvalifikovaně – několika „nevládkám“, které mají v popisu práce „monitorování dodržování lidských práv v České republice“. A tak dále a pořád dokola.

pětice obžalovaných skutečně vymyslela, připravila a provedla explozi, k níž došlo 7. listopadu 1962 na Staroměstském náměstí. Na to byla tato kolekce příliš bizarní, složená do jednoho z osob, jejichž společným jmenovatelem bylo pouze to, že to byli jednoduše budižkničemové, vylepšující si životní úroveň tak oblíbeným „přikrádáním“, šmelením se vším, co jim přišlo pod ruku a melouchařením, z nichž dva byli navíc konfidenty kriminální policie a hlavní obžalovaný dokonce řádně „zasvazkovaný“ AKS (agent kriminální služby) „Miroslav“.

O nějakém vyhraněném a čitelně odůvodnitelném ideovém postoji u nich nemůže být ani řeči (bez ohledu na to, co budou případně tvrdit dnes), stejně jako o prachobyčejném charakteru. A jestli se najdou důkazy o tom, že to opravdu byli oni, pak nechť při Konfederaci politických vězňů stojí nejenom všichni svatí, ale i početný houf pohanských ochranných būzků. Jejich přízeň bude totiž nutně potřebovat; vedle skutečných hrdinů III. odboje (známých i neznámých) se budou vyjímat způsobem, který raději nehodlám domýšlet.

Protože však mám také výrazné podezření, že se v tomto případě skupina zatím neznámých pachatelů pokusila spáchat trestný čin zneužití pravomoci veřejného činitele s případně zvláště závažnými následky a mimořádně vysokou mírou společenské nebezpečnosti, tj. pokusila se o spáchání justičního zločinu, možná včetně vraždy, předal jsem rukopis této statě i pracovníkům Úřadu dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu Policie ČR; jeho pracovníci a zejména vyšetřovatelé mají mnohem větší možnosti než já. Snad se jim podaří odpovědět i na kardinální otázku, totiž kde se vzal Petr Popelka a proč 9. dubna 1975 navštívil nechvalně známou budovu v pražské Bartolomějské ulici č. 7. V tomto ohledu jim nezištně přeji mnoho zdaru, a to i přesto, že mně samotnému se na tuto základní otázku popsaného případu nepodařilo najít odpověď.